

provinciis imittunt: iidemque ipsi adiuguntur ubi actis aliquādiu magnis cruentisq; discursibus post graues rerum atq; hominum uastationes: quæ ipsos quoque modo pœnitet: habita sorte: & distributa usq; ad nunc possessione consistunt. Multa nunc mihi de huiusmodi rebus facultas loquendi foret: si non secundum omnes homines apud uniuscuiusque mentem conscientia secreta loqueretur. Irruptæ sunt Hispaniæ: cædes: uastationesq; passæ sunt: nihil quidem nouum. Hoc enim nunc per bienniū illud: quo hostilis gladius sæuit: sustinere a Barbaris: quod per .cc. quondam annos passæ fuerant a Romanis: quod etiam sub imperatore Galeno per annos propemodum .xii. Germanis euerrentibus exceperunt. Verū tamē quis non se: qui sui suorūq; actuum uel etiam cogitationum conscius iudicia dei metuit iuste omnia passum: uel etiam parua sustinuisse fateatur: aut quis se non intelligit deumq; non metuit: quomodo nō iuste ista & quidem parua sustinuit? Quæ cum ita sint illud tantum clemētia dei eadem pietate qua dudum prædixerat: procurauit: ut secundum euāgelium suum: quo incessabiliter cōmonebat: cum uos persecuti fuerint in una ciuitate: fugite in aliam: quisq; egrediēs quo abire uellet ipsis barbaris mercennariis ministris ac defensoribus utcretur. Hoc tunc ipsi ultro offerebant. Et qui auferre omnia interfectis omnibus poterant: particulam stipendii ob mercedem seruitii sui & transuecti oneris flagitabant: & hoc quidem a plurimis factum est. Qui autem non crediderunt euāgelio dei quasi contumaces: uel si etiam non audierunt: dupliciter cōtumaces nō dederunt locum iræ: iuste superueniente ira comprehensi & oppressi sunt: quāq; & post hoc quoque continuo Barbari execrati gladios suos ad aratra cōuersi sunt: residuosq; Romanos ut socios modo & amicos fouent: ut inueniantur iam inter eos quidam Romani qui malint inter Barbaros pauperem libertatem: q̄ inter Romanos tributariam sollicitudinem sustinere: q̄q; si ob hoc solum Barbari Romanis finibus immissi forent: quod uulgo per orientem & occidentem ecclesiæ christi Hunnis Sueuis Vuandalis & Burgundionibus: diuersisq; innumeris credentium populis replentur: laudanda & attollenda misericordia dei uideretur: quādoq;dem & si cū labefactione nostri tantæ gentes agnitionem ueritatis acciperent: q̄ inuenire utiq; nisi hac occasione nō possent. Quid enim dāni est christiano ad uitam æternam inhianti huic sæculo quolibet tempore & quoquo pacto abstrahi? Quid autem lucri est pagano in medio christianorum aduersus fidem obdurato si paulo diutius diem protrahat quādoq; moritura cui desperata conuersio est? Et quia ineffabilia sunt iudicia dei quæ nec scire omnia nec explicare quæ scimus: possumus: breuiter expresserim correctionem iudicis dei: quoquo pacto accidat iuste sustinere: qui sciunt iuste sustinere qui nesciūt. Anno ab urbe condita .M. clxxv. Honorius imperator uidens tot oppositis tyrānis nihil aduersum Barbaros agi posse ipsos prius tyrannos deleri iubet. Constantio comiti huius summa belli cōmissa est. Sensit tunc demum res. p. & quā utilitatem in Romano tandem duce receperit: & quā eatenus perniciem per longa tēpora Barbaris comitibus subiecta tolerarint.

Honorius rempublicam Cōstantio cōmittit: & extincti sunt omnes tyrāni.

Gitur Constantius comes in Galliā cum exercitu prouectus Cōstantinū impatorē apud Arelatū ciuitatē clausit: cepit & occidit. Iam hinc

LIBER SEPTIMVS

ut de cathalago tyrannorum quibrevissime loquar: Constantē filium Constantini Gerontius comes suus uir nequā magisq̄ probus apud Viennā interfecit: atq; in eius locum Maximū quendam substituit. Ipse uero Gerontius a suis militibus occisus est. Maximus exutus purpura: destitutusq; a militibus Gallicanis qui in Africā traiecti: deinde in Italiā reuocati sunt: nūc inter Barbaros in Hispania egens exulat. Ionius postea uir Galliarū nobilissimus in tyrānidem mox ut assurrexit: cecidit. Sebastianus frater eiusdē hoc solum ut tyrānus moreretur: elegit. Nam continuo ut est creatus: occisus est. Quid de infelicissimo Attalo loquar: cui occidi inter tyrānos honor & mori lucrum fuit: In hoc Halaricus impatore facto interfecto resecto ac defecto: citiusq; his omnibus actis pene q̄ dictis minimū risit: & ludum spectauit imperii. Nec mirū si iure hac pompa miser lusus est: cuius ille umbratilis consul Tertulus ausus est in curia dicere: loquar uobis patres conscripti consul & pontifex: quorū alterum spero: sperans ab eo qui nō habebat spem: & maledictus utiq; qui spem suā posuerat in homine. Attalus itaq; tanq̄ inane imperii simulacrū cum Gothis usq; ad Hispanias portatus est: unde discedens nauis: incerta molliens in mari captus & ad Constantium comitē deductus: deinde impatori Honorio exhibitus trūcata manu uitæ relictus est. Heraclianus interea Africæ comes missus cū idem Attalus umbrā gestaret imperii Africā strenue aduersum iudices ab eo missos tutatus consulatū assecutus est: quo elatus supercilio Sabinum domesticum suum uirū ingenio callidum: industriaq; solertē & sapientē nominandum: si animi uires tranquillis studiis accōmodauisset: generū allegit: cum quo quorūdam periculorū suspensiones dum patitur: fecit atq; aliquādiu Africana annona extra ordinē detenta ipse tandem cū imensa certe tēporibus nostris satis incredibili classe nauium Romā contendit. Nam habuisse tunc. iiii. M. lxx. naues dicitur quē numerum ne apud Xerxem quidem præclarū illum Persarū regem: nec Alexandrum magnū: uel quendam alium regum fuisse historiæ ferunt. Is simul ut cum agmine militū ad urbē pergens littore egressus est occursum comitis. Marini territus: & in fugā uersus arrepta nauis solus Carthaginē rediit: atq; ibi continuo militari manu interfectus est. Sabinus gener eius Constantinopolim fugit: unde post aliquātum temporis retractus exilioq; damnatus est. Hunc omnē cathalogum ut dixi: uel manifestorū tyrānorū uel inobedientiū ducum optima Honorius imperator religione & fœlicitate meruit: merito sane quia in his diebus præcipiente Honorio & adiuuante Cōstantio pax & unitas per uniuersam Africam ecclesiæ catholicæ reddita est: & corpus christi: quod nos sumus grata discessione sanatum est: imposita executione sancti præcepti Marcellino tribuno uiro in primis prudenti & industrio: omniumq; bonorum studiorum appetentissimo quē Marinus comes apud Carthaginem incertum zelo stimulatus an auro corruptus occidit: qui continuo reuocatus ex Africa factusq; priuatus uel ad pœnam uel ad pœnitentiam conscientia suæ dimissus est. Anno ab urbe condita. M. c. lxxviii. Constantius comes apud arelatum Galliarū urbem consistens magna rerum gerendarū industria Gothos a Nerbona expulit atq; abire in Hispaniā coegit interdīcto præcipue: atq; intercluso omni conatu nauium & peregrinorū usu cōmerciorū Gothorum tunc populis Atthaulfus rex præerat qui post irruptionem urbis ac mortē Halarici

PAULI OROSII

Placida: ut dixi: captiua sorore imperatoris in uxore assumpta: Halarico in regnum successerat. Is ut supra auditum atque ultimo exitu eius probatum est: satis studiose sectator pacis: militare fideliter Honorio imperatori: ac pro defendenda Romana rei. p. impendere vires Gothorum vires præoptavit. Nam ego quoque ipse virum quendam Narbonensem illustris sub Theodosio militiae: etiam religiosum prudentemque & graue apud Bethleem oppidum Palestinae beatissimo Hieronymo præfbytero referente audiui se familiarissimum Atthaulfo apud Narbonam fuisse: ac de eo sæpe sub testificatione didicisse: quod ille cum esset animo: uiribus: ingenioque nimius referre solitus esset se in primis ardenter inhiasse: ut oblitterato Romano nomine Romanum omne solum Gothorum imperium & faceret & uocaret: essetque: ut uulgariter loquar Gothia: quod Romania fuisset: fieret nunc Atthaulfus: quod quondam Cæsar Augustus. At ubi multa experientia præbauisset: neque Gothos ullo modo parere legibus posse: propter effrenatam Barbariem neque reip. interdici leges oportere sine quibus res publica non est res. p. elegisse se saltim: ut gloriam sibi de restituendo in integrum augendoque Romano nomine Gothorum uiribus quaereretur: habereturque apud posteros Romanæ restitutionis auctor: postquam esse non poterat immutator. Ob hoc abstinere a bello: ob hoc inhiare paci nitebatur: præcipue Placidia uxoris suæ: foeminae sanæ ingenio acerrimæ & religionis satis probatæ ad omnia bonarum ordinationum opera persuasum & consilio temperatus. Cumque eidem paci petendæ atque offerendæ studiosissime insisteret apud Barchilonem Hispania urbe dolo suorum: ut fertur: occisus est. Post hunc Segericus rex a Gothis creatus cum itidem iudicio dei ad pacem pronus esset: nihilominus a suis interfectus est. Deinde Vallia successit in regnum ad hoc electus a Gothis ut pacem infringeret: ad hoc ordinatus a deo: ut pacem confirmaret. Hic igitur territus maxime iudicio dei: quia cum magna superiore abhinc anno Gothorum manus instructa armis nauigiisque transire in Africam moliret: in. xii. M. passuum Gaditani freti tempestate correpta miserabili exitu perierat: memor etiam illius acceptæ sub Halarico cladis cum Gothi in Siciliam transire conati in conspectu suorum miserabiliter arrepti & demersi sunt pacem optimam cum Honorio impatore datis lectissimis obsidibus pepigit. Placidiam imperatoris sororem honorifice apud se honesteque habitam fratri reddidit. Romanæ securitati periculum suum obtulit: ut aduersum cæteras gentes: quæ per Hispanias cõsedissent: sibi pugnaret: & Romanis uinceret: quis Halanorum cæteri: Vandalorum Sueuorumque reges eodem nobiscum placito despecti forent: mandantes imperatori Honorio. Tu cum omnibus pacem habe. omniumque obsides accipe. nos nobiscum conflagimus: nobis perimus: tibi uincimur: immortalis uero quæstus erit reipublicæ tuæ: si utriusque pereamus. Quis hæc crederet: nisi res doceret. Itaque nunc quotidie apud Hispanias geri bella gentium: & agi strages ex alterutro Barbarum crebris certisque nunciis discimus: præcipue Valliam Gothorum regem insistere patrandæ paci ferunt: ex quo utcumque concesserim: ut licenter christiana tempora reprehendantur: siquid a conditione mundi usque ad nunc simili factum felicitate doceatur. Manifestauimus ut arbitror atque ostendimus non magis uerbo pene quam digito innumera bella sopita: plurimos extinctos tyrannos: compressas coangustatasque addictas exinanitasque immanissimas gentes minimo sanguine nullo certamine ac pene sine cæde. Superest ut obtractatores no-

LIBER SEPTIMVS

stros mollitionū suarum pœniteat:ueritatiq; erubescant.Deum uerum & solum
potest omnia:credant:timeant:diligāt sequantur:cuius omnia & quæ mala
putant bona esse didicerunt.Explicui adiuuante christo secūdum tuum præce/
ptum beatissime pater Augustine ab initio mundi usq; in præsentem diem:hoc
est per annos.v.M.dc.xviii.punitiones & cupiditates hominum peccatorum:
conflictationes sæculi & iudicia dei:q̄ breuissime & q̄ simplicissime potui:chri/
stianis tamen temporibus propter præsentem magis christi gratiã ab illa incre/
dulitatis confusione discretis.Ita iam ego certo & solo quem cōcupiscere debui:
obedienciæ meæ fructu fruor:de qualitate autem opusculorum tu uideris:qui
præcepisti:tibi adiudicanda:si edas:per te iudicata:si deleas.

Vt ipse titulus margine in primo docet.

Orosio nomen mihi est.

Librariorum quicquid erroris fuit.

Exemit Aeneas mihi.

Quod si situm orbis:siq; nostra ad tempora.

Ab orbis ipsa origine.

Quisq; tumultus:bellaq;:& cædes uelit.

Cladesq; nosse:me legat.

Pauli Orosii uiri clarissimi Ad Aurelium Augustinum episcopum & doctorem
eximium Libri septimi ac ultimi Finis. Impressi Venetiis:opera & expensis
Bernardini Veneti de Vitalibus.Anno ab incarnatione domini.M.CCCCC,
Die.XII.Mensis Octobris.Regnãte Domino Augustino Barbadico.

Registrum

Omnes sunt terni præter n qui est quaternus.

PAULLO OROSIO. HISTORIA ADVERSUS PAGANOS. 1500.

VENETIA.